

Nr 45.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om viss ändring av 16 § 2 mom. 1947 års allmänna familjepensionsreglemente.

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bergh* (I: 85) och den andra inom andra kammaren av fröken *Wetterström m. fl.* (II: 107), har hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om en sådan översyn av 1947 års allmänna familjepensionsreglemente § 16 mom. 2, att efterlevande make tillförsäkras en i sin helhet oantastbar änke- eller änklingspension.

Enligt 16 § 2 mom. 1947 års allmänna familjepensionsreglemente skall i vissa fall en reduktion ske av den familjepension eller familjelivränta, som utgår efter avliden befattningshavare. Där vederbörande efterlevande själv innehar med tjänstepensionsrätt förenad anställning eller åtnjuter antingen tjänstepension eller tjänstelivränta eller ock familjepension eller familjelivränta enligt familjepensionsreglementet eller andra familjepensionsbestämmelser såsom anhörig till annan befattningshavare, skall nämligen familjepensionen eller livränteförmånen, där ej Kungl. Maj:t i särskilt fall annorlunda förordnar, minskas med en fjärdedel, dock högst med beloppet av den förmån som föranleder minskningen.

Ifrågavarande stadgande, som med oförändrat innehåll överförts till 1947 års reglemente från 1941 års allmänna familjepensionsreglemente, leder sitt ursprung från 1936 års allmänna familjepensionsreglemente. På hemställan av *bankoutskottet vid 1936 års riksdag* (utl. nr 75) beslöt nämligen riksdagen, att under 5 § 5 mom. av Kungl. Maj:ts förslag till reglemente skulle intagas en reduktionsregel, enligt vilken i här avsedda fall familjepensionen skulle minskas med den däri ingående rörliga pensionsdelen jämte så stor del av 120 kronor, som den i pensionen ingående fasta pensionsdelen utgjorde av familjepensionsunderlaget. Såsom motivering för stadgandet anförde utskottet i huvudsak följande.

Utskottet hade uppmärksammat, att rätt till familjepension kunde tillkomma den, som åtnjöte lön eller tjänstepension för egen statstjänst. Till den del familjepensionen ansåges täckt av familjepensionsavdragen, kunde väl knappast befogade erinringar framställas häremot, men det syntes icke påkallat att pensionsförmånerna i sådana fall utökades genom statsbidrag. Kungl. Maj:ts förslag innebure, att förmånerna komme att utgå oavkortade och således innefatta statsbidrag dels i form av en rörlig pensionsdel, dels såtillvida att i familjepensionsunderlagen inginge ett belopp av 120 kronor,

som beräknades icke skola täckas av pensionsavdragen. Enligt utskottets mening borde i berörda fall de andelar av dessa statsbidrag, som belöpte å vederbörandes pensionslott, icke utgå.

I *propositionen 1941: 339* angående nytt familjepensionsreglemente föreslog Kungl. Maj:t, att nyssnämnda reduktionsregel skulle ersättas med den nu gällande, enligt vilken reduktion i här avsedda fall, med tillämpning av kvotdelsprincipen, skall ske med en fjärdedel av familjepensionsunderlaget. Härigenom skulle, framhölls i propositionen, reduktionen bli mera likvärdig såväl vid skilda lönenivåer som i olika levnadskostnadslägen. Den nya regeln innebar dock en viss skärpning i förhållande till den tidigare föreskriften. Statskontoret m. fl. myndigheter hade för sin del ansett, att med hänsyn till familjepensionens karaktär av en av befattningshavarna själva kollektivt bekostad försäkring den egentliga familjepensionen under alla förhållanden borde lämnas helt orörd. Ansågs emellertid en reduktion av familjepensionsförmånerna böra ske, borde densamma begränsas till de fall och de statliga tilläggsförmåner, som angåves i då gällande bestämmelser.

I de nu väckta motionerna anföres till stöd för det däri framförda förslaget följande.

Tjänste- och familjepensionerna ingå numera i löneförmånerna för de statsanställda och betraktas som intjänade under den anställdes tjänstetid. Redan i pensionslagstiftningen 1935 erkändes uttryckligen, att tjänste- och familjepensionerna äro att betrakta som en uppskjuten löneförmån, som befattningshavaren intjänat med eget arbete.

I en mans egendom har hans hustru giftorätt och vice versa. Detta resonemang måste även gälla den uppskjutna löneförmån som pensionen utgör. När därför efterlevande make erhåller familjepension, är inte dennes pension att betrakta som ett understöd utan som en rättighet, intjänad av bägge makarna. Under sådana förhållanden förefaller det rättvist och rimligt, att den efterlevande maken icke får något avdrag å änke- eller änklingspensionen, utan att denna pension utgår till fulllo utan avdrag av den fjärdedel, som säges i § 16 mom. 2.

Utskottet får erinra, att det i motionerna berörda spörsmålet jämväl i fjol bragtes under riksdagens prövning i anledning av en då väckt motion. I sitt över motionen avgivna utlåtande nr 24 anförde bankoutskottet, att utskottet hyste den uppfattningen att tillämpningen av 16 § 2 mom. 1947 års allmänna familjepensionsreglemente kunde vara ägnad att i vissa fall leda till obilliga resultat. Det syntes därför kunna förtjäna övervägas, huruvida bestämmelsen — rörande vars berättigande delade meningar kommit till uttryck vid dess införande år 1941 — borde bibehållas i nuvarande utformning. Utskottet var dock icke berett att enbart på grundval av motionen tillstyrka ett upphävande eller en ändring av bestämmelsen i fråga. Spörsmålet härom borde först underkastas en utredning, lämpligen i samband med den allmänna revision av de statliga pensionsreglementena, som förväntades komma att igångsättas inom en snar framtid. I enlighet med bankoutskottets hemställda beslut 1949 års riksdag, att den då väckta motionen icke skulle till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Enligt vad statsutskottet inhämtat, avses den vid fjolårets riksdag öppnade allmänna översynen på pensionsväsendets område skola omedelbart igångsättas. Med utgångspunkt från att den i motionerna väckta frågan kommer under övervägande vid nämnda utredning och under hänvisning jämväl till 1949 års riksdags ståndpunktstagande i ämnet får utskottet hemställa,

att motionerna I: 85 och II: 107 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 mars 1950.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Rickard Lindström, Sven Larsson, Gränebo, Mannerskantz, Gustaf Karlsson, Iwar Anderson, Heiding, fröken Andersson, herrar Berling, Sundelin, Leander, Rosenberg, Andrée och Alfred Nilsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmberg i Skövde, Bergström, Boman i Kieryd, Mårtensson i Uddevalla, Lindholm, Rubbestad, Ståhl, Staxäng, Åkerström, Pettersson i Dahl, Persson i Vinberg, Nihlfors och Gustafsson i Stockholm.